

za druhé by s ní antropologie přišla o svůj klíčový předmět zkoumání, na němž je postavena. Sečteno a podtrženo: kultura je i nadále platným nástrojem analýzy sociálního života, ale je třeba ji co nejvíce odpolitizovat.

Hlavní otázkou v případě této knihy tak zůstává, komu je vlastně určena. Pro studenty sociální/kulturní antropologie bude představovat důvěrně známé (nikoli zbytečné) opakování z dějin disciplíny, na něž navazuje podnětná třetí kapitola, následovaná exkursem do oblasti politiky. Vzhledem k tomu, že těžiště knihy spočívá v její druhé části, lze publikaci doporučit těm, kdo se zabývají některou z odnoží politické antropologie či přímo politologií a chtěli by si rozšířit své vědomosti o poznatky z antropologie. Na samý závěr lze dodat, že ačkoli kniha jako taková nepatří mezi ty, které by čtenáře nepustily na krok z domu, odkazuje na celou řadu podnětných děl, která stojí za prozkoumání. Z tohoto pohledu se autorčino úsilí vzbudit zájem o kulturu nepochybně vyplatilo.

HORÁKOVÁ, H. 2012. Kultura jako všelék? Kritika soudobých přístupů. Praha: Slon. 318 s.

Marc Van De Mieroop – Dějiny starověkého Blízkého východu, okolo 3000–323 př. Kr. (2010)

Martin Bouchal

*Katedra antropologie, Fakulta filozofická,
Západočeská univerzita v Plzni,
mbouchal@ksa.zcu.cz*

JE TOMU již téměř dva roky, co český knižní trh obohatil překlad díla Marca Van De Mieroopa *Dějiny starověkého Blízkého východu, okolo 3000–323 př. Kr.*, které přibližuje čtenářské obci rozmanitý a bohatý svět starověku v regionu, který i dnes neustále poutá naši pozornost.

Marc Van De Mieroop, jenž působí v současné době jako profesor na universitě Oxfordu

a na Kolumbijské universitě v New Yorku, vystudoval Katholieke Universiteit v Leuvenu a poté universitu v Yale, kde také roku 1983 získal titul Ph.D. Vedle velkého množství odborných článků je taktéž autorem několika knih pojednávajících o problematice starověkého Předního východu, např. *King Hammurabi of Babylon: A Biography* (2005) či *The Eastern Mediterranean in the Age of Ramesses II* (2007) a samozřejmě díla, které nás pro tuto chvíli zajímá zdaleka nejvíce – *A History of the Ancient Near East, cca. 3000–323 B.C.* (2004, 2007).

Předkládané české vydání, vycházející z anglického druhého, revidovaného vydání z roku 2007, je výsledkem kvalitního a fundovaného překladu Jiřího Proseckého, jednoho z doyenů české „starověké“ orientalistiky. V souvislosti s překladem snad lze uvést jedinou výtku, a to vůči českému názvu knihy operujícímu s termínem Blízký východ, přičemž – jak ostatně samotný překladatel v úvodní poznámce uvádí – v prostředí české orientalistiky je pro tuto oblast v době starověku používáno spíše termínu Přední východ.

Knih samotná – pomineme-li Úvod, věnovaný otázkám vymezení oblasti, datace, pramenů či přírodních podmínek – je rozdělena do tří hlavních tematických celků: Městské státy, Teritoriální státy a Říše, zahrnujících dohromady celkem 15 kapitol. Již toto primární rozčlenění nám dává nahlédnout přístup autora, který se snaží mnohdy komplikované dějiny starověkého Předního východu uchopit, pokud možno co nejsrozumitelnějším způsobem, v tomto případě pomocí použití jednoduché „evoluční stupnice vývoje“ starověkých politických útvarů. Každý takto definovaný stupeň pak podrobuje detailnějšímu rozboru co do politického uspořádání a zahraničně-politických vztahů, kultury, hospodářství a společnosti.

První velký tematický celek, „Městské státy“, je věnován období od poloviny 4. tisíciletí do poloviny 2. tisíciletí př. Kr., od samotného vzniku až po vrcholné období mezopotamských městských států. Tato část je uvozena zachycením politicko-spoločenské reality počátků uruckého období, na které navazuje analýza sociálně-ekonomických a politických procesů a jejich proměn v mezopotamské oblasti v období od vzestupu uruckého městského státu, přes rané dynastické období, až po staroakkadské a starobabylonské období. Mieroop taktéž, v případě

potřeby zachytit širší souvislosti, neváhá rozšířit svůj záběr i mimo oblast samotné Mezopotámie.

Druhý velký tematický celek, „Teritoriální státy“, zahrnuje období od cca roku 1500 př. Kr. až do konce 2. tisíciletí př. Kr. Mieroop se v zde v rámci jednotlivých kapitol věnuje širším souvislostem mocenského vzestupu Chetitů či státu Mitanni, stejně jako pozdější kassitské Babylónie, Asýrie nebo Elamu. Autor neopomíjí ani problematiku rozvinutých diplomatických vztahů, zahrnujících jak oblast Levanty, tak zejména Egypt. Značnou pozornost pak Mieroop věnuje otázce zhroucení komplexního regionálního systému a příchodu tzv. temného věku, přičemž se snaží postihnout co nejvíce možných příčin kolapsu, který postihl širší oblast Předního východu do počátku 13. století př. Kr.

Třetí a poslední tematický celek, „Říše“, postihuje období od počátku 1. tisíciletí př. Kr. až po vyvrácení perské říše Alexandrem Makedonským v 2. polovině 4. století př. Kr. Autor zde tak čtenáři, po úvodním uvedení do oblasti Mezopotámie po roce 1000 př. Kr., přibližuje v širších souvislostech vzestupy a pády nejmocnějších státních útvarů této doby: asyrské, novobabylónské a již zmíněné perské říše. Značný prostor v rámci této části autor vyhradil právě obsáhlému představení asyrské říše; u popisu říše Achajmenovců tomu však je, dle mého názoru ke škodě věci, spíše naopak.

Samotný text knihy vhodně doplňují přehledné mapky, osvěžujícím dojmem pak působí tematicky zaměřené „rámečky“, věnované buď specifickým tématům, či představujícím některé vybrané dobové smlouvy, dopisy, edikty aj. Přínosným jsou bezesporu i „královské seznamy“, uvedené na konci knihy. Domácí čtenář pak jistě ocení výběr česky psané literatury vztahující se k tématu, jenž je uveden na konci seznamu použité literatury.

Předkládanou knihu lze dle mého názoru chápat jako jakýsi pokus o spojení odborné publikace, respektive vysokoškolské učebnice, s populárně naučným dílem, snažícím se oslovit široký okruh čtenářů. V tomto ohledu se tak příliš nevyvíká z řady již dříve vydaných českých překladů děl zahraničních autorů; vzpomeňme zde například dílo Michael Roafa *Svět Mezopotámie* nebo novější *Mezopotámie* od Jean-Jacques Glassnera či *Mezopotámie. Počátky měst* od Gwendolyn Leickové, z hlediska záběru i odborné úrovně však dle mého soudu zmíněná

díla Mieroopova kniha předčí. Naopak dílo Lea Oppenheima *Starověká Mezopotámie. Portrét zaniklé civilizace* dle mého názoru – i díky poněkud odlišnému zacílení – dosahuje vyšších kvalit. V případě srovnání Mieroopova díla s publikacemi české provenience obdobného časového a tematického záběru, např. *Dějiny Mezopotámie* od tria autorů Ney Novákové, Lukáše Pechy a Furata Rahmana, či úzce zaměřených děl, jako jsou knihy *Babylonie* či *Starobabylonský stát* od Lukáše Pechy, nebo *Asýrie* Jany Pečírkové, o monumentální *Encyklopedii starověkého Předního východu* Jiřího Proseckého a kol. nemluvě, pak ale dle mého soudu jest „jazýček vah“ – co do podání tématu a celkového přínosu – významným způsobem vychýlen právě ve prospěch plodů české badatelské scény.

MIEROOP, Marc Van De, 2010. *Dějiny starověkého Blízkého východu, okolo 3000–323 př. Kr.* Praha: Academia.